

Pěkná slova, žádné činy: Plán Evropské komise pro chemický průmysl je pastí na naše zdraví i planetu

10.7.2025 - | Arnika

„Evropa se nachází na křižovatce a bohužel to vypadá, že si vybrala špatnou cestu. Obávali jsme se, že plánované dotace budou jen bianko šekem pro znečišťovatele, a přesně to se stalo. Evropská komise podlehla tlaku průmyslové lobby a představila plán, který místo skutečné transformace nabízí jen kosmetické změny. Bez jasných závazků k detoxikaci a cirkulární ekonomice riskujeme, že miliardy eur z veřejných peněz skončí v kapsách akcionářů místo v inovacích pro zdravější planetu,“ říká Karolína Brabcová, odbornice na toxické látky z organizace Arnika.



„Evropa se nachází na křižovatce a bohužel to vypadá, že si vybrala špatnou cestu. Obávali jsme se, že plánované dotace budou jen bianko šekem pro znečišťovatele, a přesně to se stalo. Evropská komise podlehla tlaku průmyslové lobby a představila plán, který místo skutečné transformace nabízí jen kosmetické změny. Bez jasných závazků k detoxikaci a cirkulární ekonomice riskujeme, že miliardy eur z veřejných peněz skončí v kapsách akcionářů místo v inovacích pro zdravější planetu,“ říká Karolína Brabcová, odbornice na toxické látky z organizace Arnika.

Plán Evropské komise sice obsahuje dílčí pozitivní kroky, jako je lepší vymáhání pravidel pro dovážené zboží, podpora inovací pro malé a střední podniky nebo slibovaný zákaz „věčných chemikálií“ PFAS. Tyto kroky jsou však zastíněny zásadními nedostatky, které potvrzují obavy ekologických organizací v čele s Evropskou environmentální kanceláří (EEB).

Největším zklamáním je, že veřejné dotace nebudou vázány na přísné ekologické či sociální podmínky. Pokračuje se v podpoře látek vyrobených z fosilních paliv, urychluje povolovací řízení pro obranné projekty s rizikem obcházení ekologických kontrol a prosazují se problematické technologie,

jako je chemická recyklace a zachytávání a využívání uhlíku, které odklání pozornost a zdroje od skutečných řešení. Plán navíc neobsahuje žádná opatření, která by zastavila vývoz nebezpečných chemických látek zakázaných v EU do zemí globálního Jihu.

Chemický průmysl přitom patří mezi největší průmyslové producenty skleníkových plynů a jeho emise CO₂ dosahují až dvojnásobku emisí z letectví. Jeho produkty, od všudypřítomných plastů po „věčné chemikálie“ (PFAS), již kontaminují vodu, půdu, vzduch i lidské tělo. Tyto látky, obsažené i ve výrobcích denní spotřeby, jsou spojovány s řadou zdravotních komplikací, od hormonálních poruch až po rakovinu. Například znečištění evropských vod věčnými chemikáliemi PFAS je již tak závažné, že Francie zakázala v regionu nedaleko Basileje a Mulhouse (čítajícím 11 obcí s 60 000 obyvateli) pít kohoutkovou vodu těhotným ženám, dětem do 2 let či lidem s poruchami imunity. Hladiny těchto látek zde překračují povolené limity až 4x a současně hodnoty těchto látek v krvi lidí zde žijících jsou také nadprůměrně vysoké.

Paralelně s tím probíhá po Evropě řada soudních sporů s největšími producenty chemických látek. 11 manažerů ze společností Mitsubishi a ICIIG byli začátkem července odsouzeni za znečištění pitné vody a půdy na ploše 200 čtverečních kilometrů z dnes již nefungující chemické továrny Miteni v Trissinu. Soud udělil tresty odnětí svobody až na 17 let a nařídil zaplacení odškodného ve výši více než 64 milionů eur regionu Veneto a italskému ministerstvu životního prostředí. Závod Miteni, který byl v provozu od roku 1968 do roku 2018, vypouštěl odpadní látky PFAS do vodních toků v oblasti mezi Vicenzou, Veronou a Padovou.

Každá tuna vyrobených chemikálií tak přímo podkopává nejen naše úsilí o udržení globálního oteplování v bezpečných mezích, ale přispívá také k nárůstu civilizačních chorob, ztrátě biodiverzity a dalším ekologickým škodám. Pokud se ovšem sníží energetická náročnost výroby toxických chemických látek a plastů například o polovinu i více, stále bude Evropa produkovat tuny toxických jedů a nerecyklovatelných plastů, které představují obrovské riziko pro planetu i lidské zdraví.

Arnika proto požaduje, aby jakékoliv veřejné investice byly striktně vázány na detoxikaci výroby a výrobků, tedy na princip „safe and sustainable by design“, kdy se nebezpečné látky vylučují už při navrhování produktu. Dále je nutné investovat do cirkulární ekonomiky, recyklace a omezování jednorázových plastů. Nedávná studie organizací Friends of the Earth a SOMO navíc ukázala, že petrochemické giganty jako BASF a TotalEnergies využívají většinu zisků na výplaty akcionářům, nikoli na investice do bezpečnější výroby. Bez jasných podmínek hrozí, že dotace poslouží jen ke greenwashingu.

„Ukazuje se zde i pokrytectví české veřejné debaty o financování některých odvětví z peněz evropského rozpočtu. Zatímco konzervativní nebo populističtí politici neustále kritizují evropské dotace do obnovitelných zdrojů a ekologických opatření, subvence do chemického průmyslu zatím přešly bez povšimnutí a jakékoli kritiky smysluplnosti takového kroku,“ dodává Brabcová.

Arnika proto apeluje na veřejnost i politiky, aby hlasitě požadovali podmíněné dotace. Nejde jen o ekonomickou, ale i etickou otázku – právo na životní prostředí bez toxických látek a na transparentní využití veřejných peněz musí mít přednost před zisky chemických korporací.

Pro více informací prosím kontaktujte tiskového mluvčího Arniky, Luboše Pavloviče (Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942).

Ministerstvem životního prostředí. Projekt prezentuje stanoviska spolku Arnika a nemusí nutně vyjadřovat oficiální postoj Evropské unie a dalších donorů.

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/pekna-slova-zadne-ciny-plan-evropske-komise-pro-chemicky-prumysl-je-pasti-na-nase-zdravi-i-planetu>